

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

BOEKEN

PARALLELPROCESSEN IN ORGANISATIES

Ton Haans (2006). Houten: Bohn Stafleu van Loghum. 64 pp. €14,50. ISBN 978 90 313 4737 7.

Dit boekje uit de serie 'Werken met groepen' biedt een overzichtelijke inleiding in het begrip 'parallelprocessen'. Het behandelt de theorie, beschrijft hoe je parallelprocessen kunt herkennen en hoe je er op een constructieve manier mee kunt werken. Dit alles uitgelegd in heldere bewoordingen en geïllustreerd met een drietal praktijkvoorbeelden. De schrijver, Ton Haans, is psycholoog-psychotherapeut en lid en opleider van de NVGP. Tot 2003 was hij werkzaam bij Centrum '45 in Oegstgeest. Inmiddels heeft hij een eigen praktijk voor supervisie en consultatie. Hij heeft lezingen gegeven en gepubliceerd over traumaverwerking, over groepspsychotherapie en over werkbelasting bij hulpverleners van geweldsgetroffenen.

'Parallelprocessen zijn verplaatsingen van belevingen, emoties en reacties van de ene tussenmenselijke situatie naar de andere', zo luidt de eerste van de vele omschrijvingen van parallelprocessen die je in dit boekje kunt vinden. Die veelheid is leuk; elke omschrijving legt de nadruk op weer een ander aspect, waardoor het begrip steeds voller wordt, steeds meer inhoud krijgt. De boodschap is dat parallelprocessen er altijd zijn, dat ze pas opgemerkt worden als ze voor ongemakkelijkheid zorgen en dat men dan geneigd is te proberen ze weg te werken. Haans wil handvatten aanreiken om deze processen constructief te gebruiken.

Hij benadrukt dat parallelprocessen niet bestaan. Het zijn constructies die ons kunnen helpen de psychologische realiteit op de werkplek beter te begrijpen. Met behulp van de begrippen 'taakniveau' of 'oppervlaktestructuur' en 'emotioneel onbewust niveau' en 'dieptestructuur' legt de auteur uit hoe de samenwerking in teams kan stagneren als de oppervlakte- en de dieptestructuur met elkaar in tegenspraak zijn. Dat is echter nog geen parallelproces. Daarvan mag je pas spreken bij onbewuste beïnvloedingen ofwel verplaatsingen van de dieptestructuur tussen twee groepen die hiërarchisch van elkaar verschillen (behandelteam versus cliënten; docententeam versus studenten). Het klassieke begrip parallelproces komt uit de procesgerichte supervisie, waarbij de parallel wordt gevormd door de processen tussen cliënt en therapeut aan de ene kant en de processen tussen supervisor en therapeut aan de andere kant. Dit illustreert Haans mooi met een praktijkvoorbeeld van een stagnerende therapie en een op dezelfde manier stagnerende supervisie.

Als tweede model bespreekt Haans het door Olthof (1994) geïntroduceerde 'virus-model', waarin het virus als metafoor voor parallelprocessen wordt gebruikt. Een cliënt met een incestverleden draagt het 'incestvirus' via de behandelaars over op het team, waarmee het ook besmet kan raken met fenomenen als grensoverschrijding, geheimhouding, geweld of verleiding. Haans lijkt zeer geporteerd van de visie van Olthof en beschrijft ook diens manier om binnen het team parallelprocessen in te zetten om de problematiek van de cliënt beter te doorgronden en daarmee de hulpverlening te verbeteren.

Als indicatoren van een destructief parallelproces benoemt Haans dat de bestaande complementaire relaties worden aangevocht-

ten of genivelleerd; dat het vermogen tot nadenken van de hiërarchisch hogere groep sterk afneemt en het reflexieve vermogen verdwijnt én dat de hiërarchisch hogere groep zich gaat gedragen als de hiërarchisch lagere groep.

Een beetje tot vervelens toe legt de auteur alle begrippen die hij gebruikt uit, inhouds- en betrekkningsniveau, complementaire en symmetrische relaties en dergelijke. Daarmee wordt het wel erg een boekje voor mensen in opleiding: niets wordt bekend verondersteld.

Toch is het een sterk boekje, dat voor mij het ingewikkelde begrip parallelprocessen hanterbaarder en vooral makkelijker overdraagbaar heeft gemaakt en dat bruikbare handvatten biedt om deze processen te herkennen en te bewerken. Waarmee het boekje goed aan zijn doelstelling voldoet.

Lucia H. van der Sluijs

Literatuur

Olthof, J. & Vermetten, E. (1994). *De mens als verhaal*. Utrecht: De Tijdstroom.

WAAR WOORDEN TEKORTSCHIETEN: PRAKTIJK EN THEORIE VAN BEELDENDE SYSTEEMTHERAPIE

Wim Klijn en Suus Scheller-Dijkers
(2006). Leuven/Voorburg: Acco. 232 pp.
Ca. € 40,-. ISBN 978 90 334 6101 9.

Waar woorden tekortschieten handelt niet over creatieve therapie maar over de inzet van creatieve middelen in de gezins- en relatietherapie. Het heeft een prettige opbouw en begint met de definitie van beeldende systeemtherapie. In de vele hoofdstukken die volgen, zijn bewerkingen opgenomen van eerder gepubliceerde artikelen. De lezer krijgt veel achtergrondinformatie over de kracht van het beeldend werken en hoe in te voegen, zowel op een systemische wijze als door het werken met tekenmaterialen. Hoofdstuk 5 en 6, de ontdekkingstocht door de eigen tekening en de ontwikkeling van de kindertekening, zijn 'tekentechnische hoofdstukken'. De acht volgende hoofdstukken beschrijven verschillende werkwijzen op een casus-achtige wijze. Het laatste hoofdstuk

handelt over het reflecting-art-team; een specialiteit die ontwikkeld is door de auteurs.

En als een echte uitsmijter: helemaal achterin het boek staan dertien afbeeldingen in kleurendruk! Uit bijna elk hoofdstuk is een illustratie in kleur opgenomen. Het is geen moeite om even achterin te kijken en het nodigt des te meer uit tot verder lezen om iets over de andere tekeningen te weten te komen. In het boek is veel zwart/wit illustratiemateriaal opgenomen. Afbeelding 11 raakte me: heeft tante Suus (de schrijfster?) zo'n mooie tekening als illustratie voor haar boek gebruikt?

Spel en creatieve activiteiten zijn niet weg te denken uit kindertherapieën. Het gaat om het tot uiting brengen van gedachten en gevoelens, de niet verwoorde thema's en ervaringen die wel verbeeld kunnen worden. Creatieve opdrachten zijn voor veel doeleinden geschikt. Creatief therapeuten lijken zich nogal eens aangevallen te voelen of van hun terrein verdreven wanneer andere disciplines (ook) 'creatief' worden. De auteurs geven zorgvuldige definiëringen